

Unge Duer – De Unges Egen Rettighetsbase
Menneskeverd og rettferd – av og for unge
www.ungeduer.no

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

Oslo, 10. september 2012

Høringsuttalelse: Bedre beskyttelse av barns utvikling

NOU 2012:5

Unge Duer er en rettighetsbase som ble etablert i juni 2012, vi består av driftsleder og flere unge voksne skribenter og foredragsholdere særlig opptatt av barn og unges rettigheter. Vår hovedmålsetting er å bidra til en bedre etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter, spesielt barns rettigheter. Vi er aktive samfunnsdebattanter og setter viktige og ofte vanskelige temaer på dagsorden. Vi holder foredrag for organisasjoner og offentlige organer/institusjoner, og skriver kronikker og artikler. Vi er en gruppe unge mennesker med verdifull kunnskap, erfaringskompetanse og akademisk bakgrunn. I vårt arbeid kombinerer vi aktivt disse kompetanseområdene og henter frem interessante og innsiktsfulle refleksjoner.

Vi er særlig opptatt av rettighetsinformasjon, og reiser rundt om i landet og informerer barn og unge om deres rettigheter og om relevante organisasjoner og offentlige organer/institusjoner som jobber for barns rettigheter.

Unge Duer er nyetablert og står ikke oppført på listen over høringsinstanser. Vi tillater oss likevel å fremlegge en uttalelse om ekspertutvalgets utredning da vi jobber innen samme felt, og besitter kunnskap og betraktninger som vi mener det kan være nyttig for Departementet å få kjennskap til.

1. Oppsummering

Unge Duer er svært positive til at Regjeringen har satt i gang en omfattende evaluering av det statlige barnevernet.

Ekspertutvalgets anbefaling om å innføre et nytt prinsipp, det utviklingsfremmende tilknytningsprinsipp, er et viktig bidrag i det faglige arbeidet i barnevernssaker hvor det inngår en rekke vanskelige avgjørelser og vurderinger.

Unge Duer er positive til den omfattende fremstilling av forskning, kunnskap, og viktige anbefalinger av en rekke tiltak og lovendringer som er gjort i utredningen. Vi er også enige i at evidensbaserte tiltak i barnevernet må gjøres mer tilgjengelige.

Ekspertutvalget foreslår endringer på flere områder innen barnevernet, både når det gjelder bruk av hjelpetiltak, tilsyn og tilbakeføring av barn til foreldre etter omsorgsovertakelse. Vi er spesielt positive til ekspertutvalgets anbefalinger om at:

- Barnevernstjenester blir rettighetsfestet
- Barnevernet i større grad skal ha fokus på tiltak som bedrer samspillet mellom foreldre og barn. Barnevernet må ha bedre tilgang til tiltak som er dokumentert å virke i arbeidet med å styrke foreldrenes omsorgskompetanse.
- Statens helsetilsyn tar over tilsynet med fosterhjemmene.
- Forske i større grad på terskler og tiltak som blir brukt i barnevernet. Utvalget anbefaler at det i særlig grad blir forsket på barn med minoritetsbakgrunn.
- Adopsjon skal alltid bli vurdert i tilfeller der barn er tidlig og varig plassert i fosterhjem.
- Helse- og sosialtjenesten bør bli pålagt et ansvar for å varsle barneverntjenesten om gravide mødre som har en livsførsel som kan skade det ufødte barnet.

I det følgende er det spesielt tre forhold Unge Duer ønsker å kommentere:

- Rettighetsfesting av barneverntjenester
- Ordningen med åpen adopsjon
- Kulturkompetanse og kultursensitivitet i barnevernet

2. Rettighetsfesting av barneverntjenester

Det er svært gledelig å lese ekspertutvalgets anbefaling om å rettighetsfeste barneverntjenester. Dette mener Unge Duer er et viktig tiltak for å sikre og styrke rettsstillingen til barnevernsbarn. I det følgende vil vi kommentere denne anbefalingen og supplere med noen viktige betraktninger og argumenter som taler for at barneverntjenester må rettighetsfestes.

Barn ikke lenger rettsobjekter, men rettssubjekter

Barn i dag er generelt sett anerkjent som rettighetssubjekter i norsk og internasjonal rett jf. barnekonvensjonen¹ og menneskerettsloven § 2 nr. 4² som inkorporerer barnekonvensjonen med forrang fremfor annen lov (menneskerettsloven 3). Dette har ført til at barn har fått styrket sin rettsstilling ved en overgang fra å være rettsobjekter, til i større grad å bli rettssubjekter. Innen barnevernfeltet registrerer vi fortsatt at barn innenfor enkelte områder fortsatt behandles som rettsobjekter.

Utvalget viser til at en rettighetsfesting vil få stor betydning. Rettighetene barn har fått gjennom barnekonvensjonen blir et effektivt element i barneverntjenestens daglige virksomhet.

---

¹ http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2004/fns-barnekonvensjon.html?id=88078

² <http://www.lovdatabasen.no/all/nl-19990521-030.html>

Er det nødvendig med en rett når pliktene er så tydelig forankret i bestemmelsene?

Unge Duer mener at det viktigste med å rettighetsfeste barneverntjenester er at barnet får en rett til å få vurdert om situasjonen er slik at det offentlige plikter å gi vern. Det offentlige plikter forblir de samme, men rettighetshaveren vil kunne kreve en avklaring av plikten. Dette vil kunne bidra til en effektivisering av beskyttelsesplikten i tilfeller hvor plikten for eksempel forsømmes eller feiltolkes av barneverntjenestens side.

Barn kan ha behov for beskyttelse mot omsorgssvikt. Selv om barneverntjenesten har en plikt, har barn etter dagens regler ingen generell rett til vern mot omsorgssvikt etter barnevernloven. Et barn kan ha behov for å søke frivillig akuttvedtak fordi det har alvorlige atferdsvansker. Heller ikke her vil barnet ha noe generelt krav på hjelp etter barnevernloven.

I noen tilfeller har et barn som er fylt 15 år rett til å reise krav etter noen bestemmelser fordi det anses som part. Barnet vil da kunne ha klagerett mm., men dette gjelder noen få og bestemte bestemmelser slik som i barnevernloven § 4-6 første ledd om midlertidige vedtak i akuttinstitusjoner. Vi mener at partsrettighetene til barn i barnevernet burde styrkes.

Barn har på et generelt grunnlag ingen rett til for eksempel å kreve omsorgsovertakelse eller opphør av samvær.

Et viktig hensyn ved ivaretagelsen av rettssikkerheten ved barnevernets vedtak, har vært i forhold til fylkesnemndas kompetanse. Bare fylkesnemnda har kompetanse til å treffe vedtak som parten i saken, vanligvis foreldrene ikke samtykker til. For den som selv etterspør barnevernets bistand, kan regler og prinsipper til styrking av rettssikkerheten være mindre framtreddende.

Barn kan være uenige i valg av tiltak som barnevernet beslutter og vil ikke ha muligheten til å reise krav om bestemte tiltak, og vi i Unge Duer kjenner til tilfeller som belyser særlige utfordringer rundt dette. Hvis en ungdoms livssituasjon tilsier at vilkårene både etter bvl. § 4-12 (omsorgsovertakelse) og § 4-24 (ikke omsorgsovertakelse men tiltak for barn med alvorlige atferdsvansker) er oppfylt, vil barneverntjenesten i mange tilfeller treffe vedtak etter § 4-24. Flere ungdommer opplever dette særlig vanskelig.

Barneverntjenesten beslutter å plassere ungdommen i barneverninstitusjon etter bvl. § 4-24 men treffer ikke omsorgsovertakelse etter § 4-12. Dette vil i mange tilfeller dreie seg om ungdommer som har utviklet alvorlige atferdsvansker som en direkte følge av omsorgssvikt utøvd i hjemmet. Når det legges til rette for at de skal opprettholde kontakt med de omsorgspersonene som utøvde omsorgssvikt og ungdommen sendes hjem til i helgene, oppleves dette for flere som en krenkelse fra det offentlige. Enkelte ungdommer opplever også en forsterket selvbebreidelse fordi de anses først og fremst som ungdom med atferdsvansker og ikke ungdom utsatt for omsorgssvikt. I situasjonen som ovenfor nevnt vil ungdommen ofte ikke ha anledning til å reise krav om at det skal treffes omsorgsovertakelse.

En rett til å få vurdert beskyttelsesplikten vil derfor innen flere områder kunne utgjøre en stor betydning for barn og unge i barnevernet. Dette handler dermed ikke om at vi trenger flere regler, men om at vi trenger å gi visse regler styrke. Vi trenger å gjøre regler om barneverntjenester om til rettighetsbestemmelser, for å gi dem den nødvendige styrken til å effektivisere og sikre plikten det offentlige har.

Motstrid mellom barns interesser og andre interesser

Vi deler utvalgets syn, i at rettighetsfesting av barneverntjenester også vil gi et viktig politisk signal. Som utvalget uttaler vil det gjenspeile utviklingen i synet på barnet som eget individ med egne interesser i situasjonen, hvor det kan tenkes å være motstrid eller konflikt mellom barnets grunnleggende interesser, foreldrenes rettigheter og statens forståelse av sine plikter.

Bli ferdig med den rettspolitiske debatten

Den rettspolitiske debatten om å gjøre barneverntjenester til en rettighetslov har pågått i mange år. Både juridiske forskere og eksperter innen feltet, Barneombudet, Flatø-utvalget, Befring-utvalget og en rekke organisasjoner har anbefalt dette.

Da Flatø-rapporten ble sendt på høring ble det gitt lovnader av Barne,- likestillings,- og inkluderingsdepartementet om at de skulle følge opp med en egen Ot.prp om rettighetsfesting. Dette har vi ennå ikke sett noe til og Unge Duer anmoder Regjeringen om at dette følges opp.

3. Ordningen med åpen adopsjon bør utredes nærmere

Slik Unge Duer ser det kan åpen adopsjon være en god løsning for noen barn, men det er visse sider med ordningen som vi mener bør gjennomgås og utredes nærmere. Det er grunn til å anta at åpen adopsjon i noen tilfeller kan føre til at en del foreldre, når de blir klar over at barneverntjenesten vurderer adopsjon som et alternativ, i større grad vil gi sitt samtykke. I tilfeller som dette vil foreldrenes samtykke bidra til raskest mulig ro og stabilitet for barnets oppvekstsituasjon. På denne bakgrunn kan åpen adopsjon være hensiktsmessig.

Unge Duer mener at det er viktig å være seg bevisst at barnets alder utgjør en viktig faktor når det gjelder ulike behov og mekanismer i spørsmålet om adopsjon. For små barn vil det være mye som kan tale for ordinær adopsjon. Behovet for å ha kontakt med biologiske foreldre vil i de fleste tilfeller være mindre enn når det gjelder større barn.

En undersøkelse om adopsjon om barneverntiltak³ viser at fosterhjemsbarn som ble adoptert i alderen 0-3 år, generelt sett ikke har lyst til eller føler behov for kontakt med biologisk familie. Ingen av barna over 18 år hadde så langt gjort noe for å få vite mer om biologisk familie, eller ta kontakt med dem. De opplyser at de føler at de allerede har en familie, og at de har nok med det. Noen er litt usikre og sier at de holder muligheten åpen, med svar som "kanskje senere". 75 % av foreldrene hadde ikke oppfatning om at barnet var særlig interessert i hvor og hvem de kom fra, mens i resten av familiene hadde barnet i perioder vært litt interesserte. Dette forteller oss at for småbarn vil en ordinær adopsjon ofte være det mest naturlige og riktige. Det bør derfor i større grad legges til rette for dette, der åpen adopsjon blir et særskilt unntak.

Eldre fosterbarn vil imidlertid ha et noe annet ståsted enn de mellom 0-3 år. Flere vil kunne ha kjennskap til eller et allerede etablert forhold til sin biologiske familie, og i løpet av oppveksten ha noe form for kontakt med den. For disse barna kan det være til deres beste at kontakt med biologisk familie opprettholdes, og åpen adopsjon vil i flere tilfeller være hensiktsmessig. Jo eldre barnet er, desto mer naturlig vil det være å vurdere om åpen adopsjon

³ <http://www.regjeringen.no/pages/2239107/Porsgrunn%20kommune.pdf>

kan være hensiktsmessig, avhengig av hvilken kontakt barnet har hatt med forelder/foreldrene eller andre nære familiemedlemmer. Men, vi mener det er grunnleggende viktig at barna får si sin mening og blir hørt om hvorvidt de ønsker kontakt med biologisk familie.

4. Kulturkompetanse og kultursensitivitet i barnevernet

Ekspertutvalget fremhever betydningen av kulturkompetanse, kultursensitivitet og sosiokulturell forståelse når barnevernet vurderer hjelpetiltak i samarbeid med familier med minoritetsbakgrunn. Dette er Unge Duer positive til.

Manglende kunnskap gjør at mange opplever barnevernet som fremmed, noe som igjen skaper frykt og usikkerhet. Flere innvandrere assosierer barnevernet med en kontroll- og overvåkingsinstans, i stede for hjelpeinstansen som det først og fremst er.

Marie Moufacks' studier⁴ viser at det ofte bygges opp en engstelse allerede før minoritetsfamilier kommer i møte med barnevernet. Denne engstelsen bygger ofte på uvisshet om hva barnevernet er og hva det faktisk jobber med. Dette vil ofte være uberettiget og bidra til å svekke forutsetningene for en god og åpen dialog. Dette tilsier at vi må være mer «føre-var» og informere om barnevernet på et tidlig tidspunkt, vi bør sikre en generell og bred informasjonskanal. Et viktig tiltak i denne sammenheng er oppsøkende informasjon fra organisasjoner og organer som jobber med mangfold, integrering og innvandringsspørsmål. Det oppsøkende elementet med informasjonsarbeidet bidrar til å sikre at budskapet når mottaker. Innen retts sosiologien viser studier at oppsøkende arbeid er essensielt overfor grupper som ikke har den samme tilgang til å skaffe seg relevant informasjon eller hjelp⁵.

Minoritetsbarn i møte med barnevernet trenger også å bli bedre informert om barnevernets funksjon, oppgaver og ansvarsområder. Det er viktig at det i større grad legges til rette for bedre veiledning og informasjon om dette.

En studie om minoritetsbarn i barnevernet⁶ fremhever hvordan hensynet til barnets kulturelle bakgrunn får betydning i barnevernssaker om omsorgsovertakelse. Her avdekkes at hensynet til barnets kulturelle bakgrunn blir vurdert på svært forskjellige måter av barnevernsarbeidere uten at det er klart hva som vurderes, eller om og hvorfor det er til barnets beste. Dette forteller oss at det er grunn til å heve barnevernets kompetanse innen dette området og sikre en bedre og felles praksis.

Vi håper at Departementet finner våre betraktninger og innspill nyttige. Vi står til tjeneste dersom det skulle være spørsmål.

---

⁴ "Et sensitivt barnevern. Om ikke-vestlig foreldres opplevelse og erfaring med barneverntjenesten." 2010

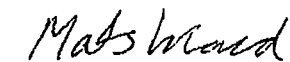
⁵ Thomas Mathiesen "Retten og samfunnet" 2011

⁶ Sanne Hofmann "Hensynet til barnets kultur" 2010

Mcd vennlig hilsen

for Unge DUER – De Unges Egen Rettighetsbase

Cecilia Dinardi
Driftsansv. i Unge Duer

Mats Fernando Liland
Ung Due

Unge Duer:

Cecilia Dinardi
Mats Fernando Liland
Elisabeth Cecilie Bråten
Stian Amadeus Antonsen
Flexi Aukan
Nassima Dzair
Morten Cato Waage Boye
Helena Riise
Ida Marie Vilnes

Unge Duer – De Unges Egen Rettighetsbase
Telefon – driftsansvarlige: Cecilia Dinardi 47 81 16 46
Postadresse: Holmenkolleveien 83 D, 0784 Oslo
www.ungeduer.no
Twitter: @UngeDUER
Facebook: <http://www.facebook.com/UngeDUER>